

Puhutaan juurista ja kielenkäytöstä

Tänään 26.9. on eurooppalainen kielten päivä, perustettu ”monikielisyyden kunniaksi”. Hieno tarkoitus.

Tietoisuutemme onkin niin sidoksissa kieleen, että välillä uskomme: kielessä saa ilmaisunsa kaikki, mitä olemme. Tai jopa vielä laajemmin: kielessä näkyy kaikki, mitä on.

Se ei pidä paikkaansa. Mutta valtaa ja luovuutta kielellä on paljon. Ilman kieltä maailma on yksinkertaisempi. Vasta kieli ja tarinat tekevät meistä monimutkaisia, sykeröisiä olentoja, jotka itsekin tunnistavat ristiriitaisuutensa ja jälkeläisiään onneksi viisaasti opettavat: älä tee niin kuin minä teen, vaan niin kuin minä sanon.

Kieli syntyy peiliksi ympäristölleen ja käyttäjälleen. Ajan kanssa ympäristö tunnetusti muuttuu, sen huomaa joka syksy, kun lehdet putoavat. Entä käyttäjät? Entä kieli?

Kyllä nekin. Tehdään vinhaa tahtia uusia sanojakin. Keksintöjen, havaintojen, tasapuolisuuden tai epätasapuolisuuden nimissä, aina tarpeen mukaan.

Toisaalta vanhoja hyviä sanoja irtaantuu tarkoituksestaan vähitellen kuin itsestään, huomaamatta. Merkityksiä joutuu tuuliajolle, vääntyy kieroille mutkille. Sana *valistus* tuntuu juuri nyt merkittävän pitkälle samaa kuin ”mulle ei ykskään elitisti muka-auktoriteetti tuu mitään selittää”. Alkuperäinen merkitys oli taas juuri nöyryyttämisen vas-

takohta: saa ajatella ja opiskella itse; jaetut kokemukset ja tieto voivat auttaa kaikkia.

Merkityksiä myös jumittuu. Sellaisten käsitteiden kanssa olo on kuin väärässä filmissä. Kolme esimerkkiä:

Onni. Muinaisaikojen onni liittyy unelmaan ongelmien poistumisesta, tarinan onnelliseen loppuun täältä ikuisuuteen. Oikeassa elämässä suurinta onnea voisi olla ymmärrys pulman laadusta ja taito suhtautua, tuhoamatta ja tuhoutumatta. Taito hengittää. Löyhätä. Olla itselle kiltti. Ihmisen vaikeudet liittyvät yleensä pyrkimykseen saada ravintoa, lämpöä ja rakkaudellinen asema yhteisössä. Taitojen kehittämisessä tarvitaan tukea, monipuolista koulutusta ja sivistystä.

Taistelu. Ajatus ”fight for peace” on aina ollut järjetön. Koska se vihdoin huomataan?

Turvallisuus. Tähän asti: vahva asema taistelussa yhtä tai useampaa osapuolta vastaan. Tästä eteenpäin: riittäisi tieto, että koska kaikille riittää, reilusta jakamisesta huolehditaan mukisematta.

Puhutaan *juurista*, kun puhutaan eri kielistä, identiteeteistä, kulttuureista ja sopeutumisesta. Juuret kiinnittävät, ruokkivat, vahvistavat ja tasapainottavat. Ne myös kahlitsevat paikoilleen. Se on niiden tehtävä.

Mutta ihminen ei ole kasvi. Ihminen on kielenkäytöstään ja ajatusmaailmastaan vastuussa oleva eläin.

Satu Taskinen